

UPPSALA
UNIVERSITET

UNIVERSEN

#7 • oktober -08 • årg 39 • En tidning för Uppsala universitets medarbetare

Vulkanisk hetta

Sid 4

FOTO: BÖRJE DAHRÉN

Fler nyheter hittar du på www.universen.uu.se/ Nyttiga länkar på www.uu.se/internt

FÖRSTÄRKNING AV FORSKNINGEN

Regeringens forsknings- och innovationsproposition innebär en förstärkning av forskningen vid landets universitet. En tredjedel av förstärkningen, 1,8 miljarder kronor, kommer att styras till ett 20-tal strategiskt utvalda områden inom bland annat medicin-, klimat-, energi- och freds forskning.

Sid 3

KOPPLINGAR TILL ZORN MUSEUM

Uppsala universitet och Zornsamlingarna i Mora – vad har dessa två institutioner gemensamt? Jo, universitetet förvaltar museets tillgångar, allt enligt Emma Zorns uttryckliga önskan. Intendent och chef för Zornmuseet är Johan Cederlund, tidigare universitetsantikvarie i Uppsala.

Sid 7

UNIVERSITETET BYGGER FÖR FULLT

Det pågår byggprojekt runt om i hela Uppsala, och universitetet har också mycket på gång - i kvarteret Blåsenhus, vid EBC och på BMC. Resultatet blir ett sammanhängande universitetsstråk – från Ångström till Ekonomikum – cirka tre kilometer långt och 1,5 kilometer brett.

Sid 8-11

VERKTYG FÖR BÄTTRE UNDERVISNING

Sjukgymnastikutbildningen är en av sex enheter inom universitetet som testar ett verktyg för pedagogisk utveckling under hösten. Med hjälp av täta möten och diskussioner i lärarlaget, ska undervisningen förbättras – allt i enlighet med universitetets nya pedagogiska program.

Sid 12-13

NYSTART FÖR FÄRG- STARK PROFESSOR

En ny professor i klinisk bakteriologi har kommit till stan, och är i full färd med att bygga upp en ny forskargrupp. Hilpi Rautelin från Helsingfors är en av alla nya professorer som installeras den 14 november. Och hon gillar orange:
– Man behöver inte vara grå för att man är professor!

Sid 16

Forskarna Valentin Troll, Börje Dahrén och Frances Mary Deegan hann besöka 13 vulkaner och på var och en av dem ta gas- och bergprover att analysera i Sverige, Amsterdam, Rom och San Diego. Nu har de prover från en vulkan var tionde mil.

13 vulkaner på 24 dagar. Expeditionen till Indonesien i september blev intensiv, för forskartrio från institutionen för geovetenskaper vid Uppsala universitet. Och resultatet blev över förväntan.

TEXT: Charlotta Zingmark **FOTO:** Staffan Claesson, Börje Dahrén (överst) och Istockphoto (t h)

INDONESISKA JAVA är världens tredje största ö och ursprunget är nästan helt och hållet vulkaniskt. 38 av öns berg har den koniska form som visar att de vid någon tid varit aktiva vulkaner. Det faktum att det finns en mängd vulkaner som är mer eller mindre aktiva på Java än i dag gör ön till det

perfekta målet för en vulkanforskningsexpedition. Valentin Troll, professor i petrologi, läran om bergarter, vid institutionen för geovetenskaper vid Uppsala universitet, är en erfaren Javaresenär. I september reste han dit tillsammans med doktoranden Frances Mary Deegan och Börje Dahrén, student på geovetarprogrammet, som jobbade som fältas-

sistent under expeditionen. Uppsalaforskarna reste tillsammans med övriga medlemmar i det internationella forskarteam de ingår i med akademiker från Nederländerna, Irland, Italien, Tyskland och USA.

Överträffat förväntningar
Resan var en del av ett treårigt forskningsprojekt,

finansierat av Vetenskapsrådet och Uppsala universitet, och målet var att besöka 13 vulkaner och på var och en av dem ta gas- och bergprover att analysera i Sverige, Amsterdam, Rom och San Diego.

– När det gäller prover har vi överträffat våra egna förväntningar! säger Valentin Troll entusiastiskt. Vi hann besöka 13 vulkaner – elva på Java och två på

grannön Bali – och till proverna därifrån kan vi lägga prov från ytterligare tre vulkaner som en medlem i teamet undersökt tidigare. Nu har vi gas- och bergprov från en vulkan var tionde mil. Tidigare fanns det prover från en vulkan var trettionde mil. Vi har upgraderat siffran med en faktor 3!

– Det gör det här till ett väldigt spännande pro-

jekt, säger Frances Mary Deegan, som forskat på indonesiska vulkaner i ett och ett halvt år och nu för första gången fick uppleva dem i verkligheten.

Letar efter gasens ursprung

Syftet med forskningsprojektet är att utforska den vulkaniska gasens ursprung. Kommer all gas från nå- ►►►

VULKANEX PEDITION PÅ JAVA:

"Här kan du ha en dialog med jorden!"

Nu är det dags att analysera proverna med hjälp av avancerad utrustning. Sedan följer skrivfasen. Fr v: Börje Dahrén, Valentin Troll och Frances Mary Deegan.

►►►

VULKANISM

IVÄRLDEN FINNS ca 700 verksamma vulkaner. Till vulkanisk verksamhet räknas även heta källor; het jord och gejsrar – heta källor som kastar upp kokhet vatten i luften i kaskader. Vulkaner finns huvudsakligen i tre slags områden:

- Destruktiva plattgränser, där havsbotten sjunker under kontinent eller havsbotten. Hit hör Indonesien och Java.
  - Konstruktiva plattgränser, där plattor åker isär. Till exempel Island.
  - Hot spots, där heta magmaströmmar gör jordskorpan tunn. Till exempel Hawaii.
- Det finns två huvudtyper av vulkaner:
- Stratovulkanerna som är kägelformade och har mycket explosiva utbrott.
  - Sköldvulkaner som är sköldformade och har mindre explosiva utbrott.

EXPEDITIONENS BESÖKTA VULKANER

På Java: Anak Krakatau, Salak, Gede, Tangkubabparahu, Papandayan, Slamet, Dieng Plateau, Merapi, Wilis, Kelut och Kawah Ijen. På Bali: Batur och Agung.

gonstans djupt ner i jordens inandöme eller är en del vulkanisk gas återvunnen från jordskorpan översta lager? Och i så fall – hur stor procent kommer nedifrån och hur stor procent är återvunnen? Med proverna de bärgat på Java och Bali hoppas Valentin, Frances och Börje vara sanningen på spåren.

Frågan om var vulkangasen kommer ifrån har även en tydlig koppling till klimatfrågan. Världens vulkaner släpper årligen ut 130–230 miljoner ton koldioxid i atmosfären och är vulkangasens ursprung känt blir det lättare att förstå den globala kolcykeln.

Resan till Java var spännande och intensiv.

– Där finns geologi du inte kan få se i Sverige, berättar Börje Dahrén. Java i dag ser ut som Sverige såg ut för knappt två miljarder år sedan.

Tight schema

På 24 dagar undersökte de 13 vulkaner. Ett tight schema. De reste från den ena vulkanen till den andra. Bodde gjorde de nedanför vulkanerna, men för att kunna utvinna gas- och bergprover fick de bege sig uppåt. För att undvika hettan gjorde de vissa klättringar nattetid. En del klättringar tog 24 timmar. För att delta i en vulkanexpedition krävs uppenbarligen inte bara gedigna kunskaper om geologi och ett brinnande intresse utan även en fysik som heter duga.

– Nja, någon elitfysik behöver man inte, säger Valentin i ett försök att niansera bilden av vulkanforskaren som superatlet. Men visst ska man ha en hyfsad kondition. Och uthållighet är absolut nödvändigt!

Teamet anlände lokala guider som hjälpte dem hitta rätt och även hjälpte till att bära packningen. Det var viktigt att hela tiden se till att alla var med. Den första och sista i gruppen hade reflexvästar så att det skulle vara tydligt var gruppen började och slutade. De längsta klättringarna krävde sovpauser på berget, en mindre angenäm upplevelse.

– Att vakna på så hög höjd mitt i natten – hu,

En vulkan är en av få platser där du kan se in i jordens inre om du kan förstå bergets språk.”

vad kallt! minns Börje. Men belöningen kom när vi nådde toppen på en vulkan i soluppgången...det var speciellt!

Förtjänsten med dessa strapatser, vid sidan av den rent vetenskapliga, var att teamets medlemmar som till vardags sitter spridda på olika håll i världen nu fick tillfälle att umgås och lära känna varandra bättre.

– Vi kom varandra mycket närmare än förut, konstaterar Frances, och det är något vi har nytta av i forskningen.

– Ja, förstår man varandra på en vulkan mitt i natten – då hittar man en lösning i laboratoriet, säger Valentin och ler.

Laboratoriet väntar

Och nu när de kommit hem från Java med ett imponerande antal prover är det laboratoriet på Geocentrum i Uppsala som väntar. Där ska de analysera sina prover med hjälp av avancerad utrustning. Sedan följer skrivfasen. Valentin Troll och Frances Mary Deegan ska författa vetenskapliga artiklar och Börje Dahrén skriva ett kandidatarbete där Valentin är hans handledare. Planen är också att göra deras forskning känd genom att hålla föreläsningar och delta i seminarier.

Valentin Troll svävar inte på målet när han ska förklara vad det är som är så fascinerande med just vulkaner.

– En vulkan är en av få platser där du kan se in i jordens inre om du kan förstå bergets språk. Där kan du ha en dialog med jorden!

Zornmuseet i Mora – under universitetets vingar

Uppsala universitet och Zornsamlingarna i Mora – vad har dessa två institutioner gemensamt? Jo, sanningen är den att universitetet förvaltar museets tillgångar, allt enligt Emma Zorns uttryckliga önskan.

Anders Zorn planerade för ett museum redan på 1910-talet men det blev inte verklighet förrän långt efter hans död. Det invigdes först 1939 i Mora, ritat av en av dåtidens främsta arkitekter Ragnar Östberg.

Emma Zorn var drivande bakom förverkligandet av museet och efter hennes död 1942, uttrycktes det i hennes och Anders Zorns inbördes testamente att Zornmuseet och dess samlingar skulle doneras till staten – men den omedelbara förvaltningen utövas av Uppsala universitet. Varför, kan man undra?

– Ja, hon hyste väl förtroende för att universitetet skulle sköta om det väl. Någon känd koppling till universitetet hade hon inte, säger biträdande akademiombudsman Per Abrahamsson.

Pengar till förvaltning av Zornsamlingarna kommer från den statliga donationsfonden. I styrelsen för samlingarna ska det ingå två representanter från Uppsala universitet, för närvarande akademiombudsman Marianne Andersson och museichef Ing-Marie Munktel.

I Emma Zorns tillägg i testamentet står bland annat, att Zornmuseets intendent ska vara bosatt i Mora men "...åtnjuta samma löneförmåner och

Vid akademiintendenturen och juridiska avdelningens besök i Mora var mottagandet vid tågstationen imponerande. I mitten syns Zornmuseets chef Johan Cederlund.

pension, som vid varje motsvarande tidpunkt tillkommer professor vid Uppsala Universitet med normalavlönning. Kostnaden härfor skall bestridas av avkastningen av vår till staten donerade förmögenhet."

Banden till Uppsala universitet ville hon uppenbarligen inte tumma på.

Konferens med guidning

Intendent och chef för Zornmuseet och samlingarna är sedan några år Johan Cederlund, tidigare universitetsantikvarie vid Uppsala universitet. Med alla dessa kopplingar till Uppsala

la universitet välkomnar han gärna universitetsanställda, enstaka såväl som i grupp, till ett besök i Mora och en guidning bland Anders Zorns oljemålningar, akvareller, etsningar och skulpturer.

– Zornsamlingarna är en kulturskatt som jag gärna vill visa mina tidigare arbetskamrater på universitetet. Varför inte förlägga en arbetskonferens här i Mora och samtidigt passa på att upptäcka en del av Zorns mästerverk? föreslår han.

Nyligen var till exempel akademiintendenturen och juridiska avdelning-

en på besök och fick en grundlig rundvandring bland museets samlingar.

– Anders Zorn är kanske mest känd för sina kullor men här visar han många andra sidor, som att han var en världsberömd porträttmålare. Missa heller inte ett besök i paret Zorns hem, Zorngården, där man bland annat kan se ett av Sveriges första kylskåp(!) men också hur Zorns kompisar Prins Eugen och Carl Larsson bodde när de besökte Anders och Emma Zorn, säger Per Abrahamsson.

GUNILLA STHYR

Till vänster Zorngården i Mora.

Spädbarnslabbet blir först i Skandinavien med ny teknik

Spädbarnslabbet vid institutionen för psykologi, Uppsala universitet, har fått 3,25 miljoner kronor av Knut och Alice Wallenbergs fond för att utrusta labbet med hypermodern teknik, den första i sitt slag i Skandinavien.

– Detta har mycket stor betydelse för kunskapen om barns tidiga beteendeutveckling, liksom för forskningen om bland annat autism och ADHD, säger Claes von Hofsten, professor i perceptionspsykologi.

Sedan fem år tillbaka används ett högupplöst EEG-system med 128 sensorer för studier av hjärnaktivitet på spädbarnslabbet. Metoden har hög

känslighet, är tillförlitlig och accepteras lätt av barnen.

Utrustningen behöver nu bytas ut och med stödet från Knut och Alice Wallenbergs fond kan forskargruppen dels köpa in ett nytt, betydligt känsligare och robustare EEG-system och dels skaffa s k NIRS-apparatur (Near Infrared Spectroscopy). Det är en ny metodik som mäter genomströmning av syre i olika delar av hjärnan.

– De två metoderna kompletterar varandra vilket ger oss unika möjligheter. Perceptuell, kognitiv och motorisk utveckling kan inte förstås till fullo utan kunskaper om hur aktiviteten på hjärnbarken utvecklas och förändras, säger Claes von Hofsten.

ANNELI WAARA

Hundratals nya företag – ett bra resultat

Vågkraft, nya material, solceller, cancervaccin, robotar, smarta fönster, maskinöversättning, 3D-optik, PET-teknik, mikromotorer... Det är några exempel på verksamheter och produkter som har växt fram ur universitetets forskning. De senaste tio åren har ett hundratal nya företag skapats ur forskningen vid Uppsala universitet.

För att synliggöra det faktum att grundforskningen vid Uppsala universitet har resulterat i så många olika sorters avknopningsföretag har universitetet satsat på att marknadsföra sig i en profilannons den 19 oktober i

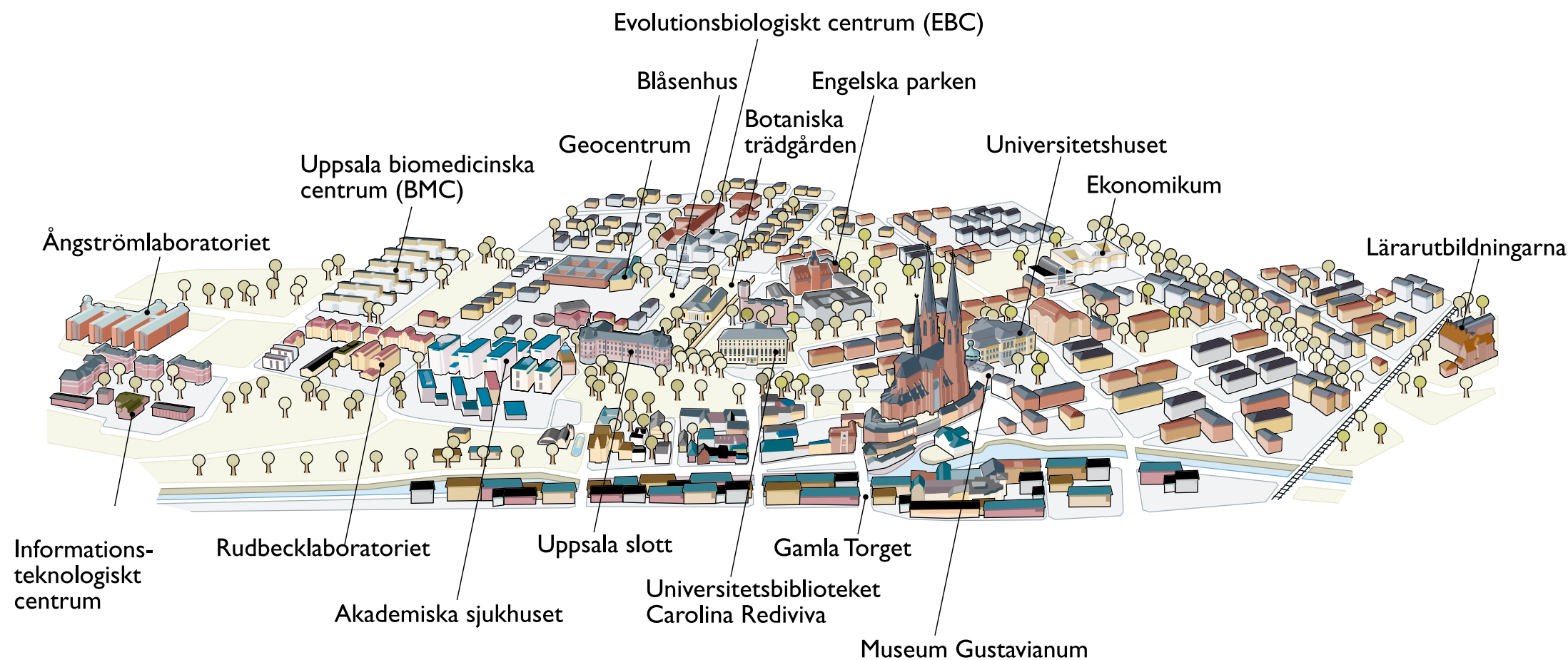
Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet och Upsala Nya Tidning samt den 20 oktober i Dagens Industri.

Mer information på webben

– Det har inte varit tillräckligt uppmärksammat att Uppsala universitet har en så bra miljö för innovationer. Vår solida forskning har gjort att många nya företag har skapats, säger rektor Anders Hallberg. Det är dags att visa upp det förhållandet nu.

Annonsen ska följas upp, bland annat med djupare information på webben. Den största delen av universitetets forskningssamarbeten görs dock med redan befintliga företag.

Namnen på några av avknopningsföretagen finns på www.uu.se

Motionsanläggning vid Blåsenhus

I BLÅSENHUS BYGGS en stor motionsanläggning, som kommer att ersätta Svettis när den står klar. Bygget sker i samarbete med Studenthälsan, som står för huvuddelen av verksamheten och kostnaderna. Därutöver kommer lärarutbildningen att använda lokalerna för utbildningen i "idrott och hälsa". Motionsanläggningen ska stå klar vid årsskiftet 2009/10, då hela Blåsenhus invigs. Den 17 oktober togs första spadtaget för motionsanläggningen.

I september 2007 påbörjades byggandet i kvarteret Blåsenhus. Tanken var inte att expandera, utan

att samlokalisera lärarutbildningen med pedagogiska institutionen och förstärka forskningsanknytningen. Samtidigt medverkar inflyttningen till att skapa ett sammanhållet universitetsstråk. Ursprungligen ingick inte institutionen för psykologi i planeringen, utan det var ett eget projekt, men när även det pekade mot Blåsenhus blev det naturligt att samordna. Hit ska också Learning Lab och avdelningen för universitetspedagogisk utveckling (PU) flytta. Det innebär att universitetet lämnar de gamla lokalerna på Trädgårdsgatan, Sturegatan och Seminarier.

HÄR BYGGS LOKALER FÖR UNIVERSITETET

Det pågår byggprojekt runt om i hela Uppsala, och universitetet har också mycket på gång. I Blåsenhus byggs för lärarutbildning, pedagogik och psykologi. Nyligen togs första spadtaget för den nya motionsanläggningen i samma kvarter. Vid EBC byggs nya, moderna laboratorielokaler. Och på BMC pågår den tredje etappen av upprustning och ombyggnad om för nya verksamheter.

TEXT: Annica Hulth

FOTO: Tommy Westberg, Margareta Öberg

GRAFIK: Calle Åstrand

RESULTATET BLIR ETT sammanhängande universitetsstråk – Från Ångström till Ekonomikum – cirka tre kilometer långt och en och en halv kilometer brett, med kvarteret Blåsenhus i mitten.

Det innebär samtidigt att universitetet lämnar lokaler runt om i staden. Kostvetarna och textiltvetarna har flyttat från Trädgårdsgatan till BMC respektive Engelska Parken. Och när byggnaderna i Blåsenhus står klara, lämnas lokaler på Trädgårdsgatan, Sturegatan och Seminariegatan.

Det talas ibland om att universitetet lämnar centrum, men man kan snarare se det som att Uppsala växer åt alla håll och kanter. När Observatoriet byggdes på 1800-talet, lämnade universitetet också centrum, men i dag tycker vi att Observatoriet ligger centralt.

Procentuellt har de nya lokalerna inte medfört högre kostnader, då effektiviteten har blivit bättre i de nya lokalerna, menar universitetsdirektören Ann Fust.

– Till bättre effektivitet kan läggas bättre arbetsmiljö som i sig, i bästa fall, kan leda till större attraktionskraft i förhållande till såväl personal som studenter.

Det talas ibland om att universitetet lämnar centrum, men man kan snarare se det som att Uppsala växer åt alla håll och kanter.

Just nu är universitetet inne i en konsolideringsfas, efter att ha satsat mycket på att expandera under åren 1996 till 2004. Under den perioden gjordes enorma investeringar i nybyggda och ombyggda lokaler och den totala arean ökade till 425 000 kvm. Delvis berodde det på en dubblering under omdaningsprocessen, men nu är arean på väg ned igen och ligger på cirka 370 000 kvm. Det beror på att lokalerna planeras mer effektivt, vilket man kan göra när man bygger nytt. Många institutioner har också kunnat minska sina lokaler.

Lokalkostnaderna har naturligtvis ökat kraftigt under den här omdaning, men har planat ut under de senaste åren och uppgår idag till ungefär 14 procent av universitetets kostnader. Som mest var de uppe i 15,5 procent och prognosen är att de sjunker mot 13,5 procent under nästa år.

Upprustning på BMC

BYGGPROJEKTET PÅ BMC märks inte utifrån, eftersom upprustningen pågår på insidan. Renoveringen går hand i hand med inflyttningen av nya verksamheter för att fylla tomma lokaler. Vårdutbildningen är på väg att flytta in och institutionen för kostvetenskap, som flyttade dit tillfälligt, har nu blivit permanenta hyresgäster. Sjukgymnastiken kommer också att flytta in.

I projektet ingår både verksamhetsanpassningar för universitetets behov och underhåll och annat som faller på Akademiska hus som fastighetsägare. Renoveringen kostar cirka 200 miljoner kr och fastighetsägaren Akademiska hus står för hälften av kostnaderna. För universitetet innebär detta ökade hyreskostnader, men samtidigt kan andra kontrakt sägas upp på Döbelnsgatan, i Science park och på sjukhusområdet.

Inflyttning på Engelska parken

HUS 4 I ENGELSKA parken är nu i ordningsställt. The Svedberglaboratoriet ryms numera på ett plan. Textilvetenskapen har flyttat in, liksom Centrum för multietnisk forskning och Programmet för studier kring Förntelsen och folkmord. Och Ritsalen har flyttat hit från Slottet.

Nya laboratorier vid EBC

JUST NU UPPFÖRS en ny laboratoriebyggnad vid EBC, som ska vara klar för inflyttning sommaren 2009. Det blir en återflyttning av institutionen för limnologi, som är evakuerade till BMC.

För limnologernas gamla lokaler på EBC-området finns ett förslag att bygga om dem till gästföreläsarbostäder istället, men beslut har ännu inte fattats.

Växtekologi flyttar också in i den nya byggnaden, och lämnar husen på Villavägen, nära Geocentrum. Fysiologisk botanik har gradvis flyttats över från byggnaden i Botan, där det nu är tomt.

När EBC skapades följde inte växtekologi och limnologi med och inte heller fysiologisk botanik. Först i och med detta fullföljs EBC så som man tänkte sig att det skulle bli.

FOTO: STAFFAN CLAESON

Textilvetarna Mariana Eriksson och Margareta Nockert trivs bra i sina nya lokaler.

FLYTTHEN TILL ENGELSKA PARKEN BLEV ETT LYFT...

I januari flyttade textilvetarna in på Engelska parken. De bytte inte bara lokaler, utan också institution och fakultet. Numera tillhör de konstvetenskapliga institutionen och historisk-filosofiska fakulteten.

Tidigare ingick textilvetarna tillsammans med kostvetarna i institutionen för hushållsvetenskap (IHV). De fick lämna de vackra lokalerna på Trädgårdsgatan, där lärare i textil- och hushållsvetenskap har utbildats i hundra år.

- De gamla lokalerna var otroligt vackra, men inte så ändamålsenliga. Visst känns det trist att en epok går i graven, men samtidigt måste man se framåt, konstaterar Mariana Eriksson, universitetslektor inom ämnesområdet textilvetenskap.

- Vi har inte trampsymaskiner längre. Dessutom tycker hon att ämnet textilvetenskap passar bättre in vid konstvetenskapliga institutionen.
- Vi har en gemensam grundsyn. Många av våra studenter läser också konstvetenskap och tvärtom.

Tillhör annan fakultet

Enda smolket i bägaren är att utbildningen i textilt hantverk för lärare tillhör insitutionen för kostvetenskap. Det innebär att lärarna i textilt hantverk tillhör en annan fakultet. Men även de har flyttat till Engelska parken, och samarbetet fortsätter.

- Vi har redan påbörjat samarbetet över gränserna. Det gäller att vi planerar så att vi har våra teoridelar samtidigt. Då kan studenterna samlas.
- Forskningen i textilvetenskap har fått mycket uppmärksamhet den senaste tiden. En stor donation

från Niklas Zennström, grundaren av Skype, ska användas till forskningen.

Dessförinnan lyftes forskningen fram i den stora forskningsutvärderingen, KoF, vilket bidrog till att en forskarassistenttjänst kommer att inrättas.

Mariana Eriksson hoppas på att verksamheten ska få ytterligare luft under vingarna i de nya lokalerna. Själv har hon delvis gått i pension, men det finns doktorander så återväxten är säkrad.

- Det var befriande att flytta hit. Det satt så mycket i väggarna på det andra stället! Vårt ämne kan utvecklas på ett bättre sätt här. För studenterna har det varit jättebra att flytta hit, till en stimulerande studiemiljö.

ANNICA HULTH

... OCH KOSTVETARNA SAMLAS PÅ BMC

Den andra delen av gamla institutionen för hushållsvetenskap, kostvetarna, skulle ha flyttat till Wallenberglaboratoriet – men istället blev det BMC och en mindre avdelning i Engelska parken. De håller som bäst på att installera sig.

All kostvetenskap är nu samlad under ett och samma tak på BMC medan den del som tillhör avdelningen för textilt hantverk – av "historiska skäl" enligt prefekten Brita Karlström – flyttat till nyrenoverade lokaler i Engelska parken.

- Vi har fått bra lokaler och är bättre samlade än vi varit under de senaste tjugo åren, då en del av institutionen haft lokaler på Wallenberglaboratoriet och en del på Trädgårdsgatan. På ett sätt har det varit svårt att efter 100 år lämna det gamla huset på

Trädgårdsgatan med dess svårslagna charm – men det känns ändå rätt, menar Brita Karlström, prefekt för institutionen som nu också bytt namn till institutionen för kostvetenskap.

- Våra studenter, lärare och TA-personal gillar att befinna sig i ett större sammanhang, i hus med studenter som läser andra ämnen och inriktningar. Det finns också tillgång till mer service som bibliotek, bra undervisningslokaler, studentutrymmen och restaurang.

Trivdes så bra

I det vackra huset på Trädgårdsgatan har den tidigare institutionen för hushållsvetenskap huserat sedan 1895. En del av institutionen har dock varit stationerad på Wallenberglaboratoriet sedan 1989, och från början var det meningen att hela "kosten"

skulle flytta dit efter renovering. De som arbetade på Wallenberglaboratoriet evakuerades därför till provisoriska lokaler i BMC – där de kom att trivas riktigt bra, så bra att universitetet bestämde att istället renovera lokaler på BMC och flytta hela "kosten" dit. Så skedde i somras, när kontraktet på Trädgårdsgatan löpte ut.

- Renoveringen på BMC var försenad men vi var tvungna att flytta in ändå. Det har varit en jobbig tid, då lokalerna inte var färdiga tills våra kurser startade i höstas. Nu ser vi fram emot att andra institutioner flyttar in, till exempel kommer institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap hit. Även om vi inte landat riktigt ännu så ser vi med stor tillförsikt framåt, säger Brita Karlström.

GUNILLA STHYR

NY DETALJPLAN I BLÅSENHUS SKA TAS FRAM

Nu inleds arbetet med att ta fram underlag till den fjärde och sista detaljplanen för bebyggelse i kvarteret Blåsenhus. Som en del i processen kommer Akademiska Hus att låta fyra arkitektkontor skissa på förslag på hur det skulle kunna utformas.

Kvarteret Blåsenhus är sedan länge avsatt för universitetets lokalbehov i den kommunala planeringen. För att kunna bygga kräver plan- och bygglagen att en detaljplan tas fram där villkoren fastställs. De senaste åren har detaljplaner stegvis tagits fram för olika delar av kvarteret: för Pedagogikum, för Skandionkliniken och för Studenthälsans nya motionsanläggning mm. Det som återstår är nu hörnet mot Dag Hammarskjölds väg.

- Det handlar om att ta fram underlag för arbetet med detaljplanen, så att vi får en bra dialog med kommunen. Samtidigt pågår olika utredningar om universitetsförvaltningens lokaler, som är dåligt anpassade för dagens krav. Om det mynnar ut i en flytt, måste vi ha studerat olika tänkbara lösningar, säger universitetsdirektör Ann Fust.

Inget beslut

Något beslut är alltså inte taget, det ligger längre fram när man har alla alternativ på bordet. Men ska Blåsenhus vara ett realistiskt alternativ måste arbetet med detaljplanen påbörjas nu. Området har ett bra läge mitt i stråket från Ekonomikum till Ångströmlaboratoriet med bra parkeringsmöjligheter, goda bussförbindelser och närhet till alla delar av universitetet.

För att få så intressant och bra underlag som möjligt för detaljplanen kommer Akademiska Hus inom kort att ge s k parallella uppdrag till fyra välrenommerade arkitektkontor i Norden. Byggnaden ska vara utformad på ett välkomnande sätt både mot staden och inåt kvarteret Blåsenhus. Den ska få ta plats, samtidigt som den på ett respektfullt sätt ska förhålla sig till den kulturhistoriska omgivningen.

- Vi vill att huset ska kännas välkomnande för besökare, personal och studenter som anländer till fots, med cykel eller bil. Men beslut fattas inte förrän alla underlag finns och alternativen är utredda, säger universitetets byggnadschef Lennart Ilke.

FOTO: AKADEMISKA HUS

Hörnet mot Dag Hammarskjölds väg ska planeras.

En detaljplan ska kunna gälla i decennier, så den måste ge utrymme för framtida, ännu inte förutsedda behov. Det kommer därför att ingå i uppdraget till arkitektkontoren att illustrera hur detta kan hanteras. De parallella uppdragen innebär inte att man förbinder sig till något av förslagen. Det står Akademiska Hus och universitetet helt fritt att ta fasta på de bästa idéerna i förslagen och kombinera dem som man vill. Förslagen kommer så småningom att ställas ut för såväl anställda som allmänhet inför beslutet om detaljplanen.

ANNELI WAARA

Plan för framtidens lokalförsörjning

I december fattas beslut om en ny långsiktig lokalförsörjningsplan för universitetet. En förstudie skickades ut i våras, och vetenskapsområdena har yttrat sig om denna och redovisat sina planer och behov.

På basis av detta håller planen nu på att utarbetas av byggnadsavdelningen. 17 december ska konsistoriet, universitetets styrelse, fatta sitt beslut.

Tidigare har Projektplan 1996 och Lokalförsörjningsplan 2004 legat till grund för den stora förnyelse som universitetet genomfört på lokalsidan.

FOTO: STAFFAN CLAESON

Karin Hellstadius, husmor och prefekten Brita Karlström packar upp i biblioteket vid nya institutionen för kostvetenskap.

UNIVERSELLT

FOTO: HELENA EDSTRÖM

Mats Nilsson fick pris.

LIVETS STARTSKEDE PÅ OLOF RUDBECKDAGEN

- Docent Mats Nilsson, vid institutionen för genetik och patologi, fick ta emot Lilla Fernströmpriset vid årets Olof Rudbeckdag den 19 oktober. Temat för dagen var "Små liv, stor forskning" och Rudbecksalen på Rudbecklaboratoriet var stundtals överfull av nyfikna åhörare. Olof Rudbeckdagen anordnas av Uppsala Läkaresällskap och vetenskapsområdet för medicin och farmaci vid Uppsala universitet.

KONFERENS OM KÄNGURUMETODEN

- Det började i Colombia där man lät mammorna bära sina för tidigt födda barn nära sin egen kropp för att hålla värmen när de tekniska resurserna inte räckte till. Nu sprids kängurumetoden över världen eftersom forskning visat på att den har stora fördelar för både barn, föräldrar och vården. Den 6-7 oktober samlades forskare i Uppsala för att utbyta erfarenheter och diskutera riktlinjer. Under konferensen, som samlade 200 deltagare, deltog även WHO.

KRIGEN BLIR ALLT FÄRRE

- Under 2007 pågick endast fyra krig. Det är det lägsta antalet sedan 1960. Därutöver fanns det 30 mindre väpnade konflikter där dock antalet dödade i strid inte kom upp till 1 000 under året. Det framgår av den årliga översikt som forskarna vid Uppsala universitets konfliktdataprogram just publicerat i den internationellt ansedda tidskriften Journal of Peace Research.

NYA KANDIDATPROGRAM INOM HUMANIORA

- Fyra nya kandidatprogram kommer att startas inom humaniora: kandidatprogrammet i klassiska studier, kandidatprogrammet i kultur, samhälle och etnografi, historikerprogrammet och kandidatprogrammet i tidiga språk och kulturer. Med de nya utbildningarna vill man möta studenternas önskemål och arbetsmarknadens behov. En eller två terminer kan användas för färdighetskurser, praktik eller andra moment som kompletterar huvudämnena.

Sjukgymnastikutbildningen

är en av sex enheter som under hösten testar olika nya verktyg för införande av universitetets nya pedagogiska program. Med hjälp av täta möten och diskussioner i lärarlaget, ska man där utifrån sina egna prioriteringar förbättra undervisningen.

Prefekten Margareta Emtner (längst fram till vänster) och studierektorn Karin Hellström (till höger) på möte med lärarna på sjukgymnastprogrammet.

Pedagogiska programmet:

Möten den röda tråden till bättre undervisning

VI BÖRjade MED att diskutera i lärarlaget vad som fattades på våra program och vad som var bra. Senare bestämde vi oss för en prioriteringsordning, berättar studierektorn Karin Hellström.

Lärarna valde att jobba vidare med två saker: Den röda tråden mellan olika kursmoment och återkoppling. Båda dessa är viktiga punkter i universitetets nya pedagogiska program, som börjar gälla 1 januari 2009.

– Den röda tråden valde vi eftersom vi gjorde en självvärdering i våras där det kom fram att vi borde jobba mer med detta. Återkoppling och examinationsformer har vi diskuterat i årtal, berättar prefekten Margareta Emtner.

Regelbundna möten

Genom de nya verktygen på webben har institutionen fått tillgång till diskussionsfrågor, till förklaringar till olika begrepp och till de senaste resultaten inom högskolepedagogiken.

Men viktigast av allt, menar de, är

de regelbundna mötena varannan vecka för lärarna.

– Erfarenhetsutbyte är viktigt, konstaterar Anna Hedin vid avdelningen för universitetspedagogisk utveckling (PU).

Tillsammans med kollegan Åsa Warnqvist jobbar hon aktivt för att pedagogiska programmet inte ska bli en hyllvärmare, utan verkligen användas runt om i universitetet.

Över 250 lärare om året går den grundläggande pedagogiska kursen på PU och ytterligare ett hundratal deltar i andra fortbildningskurser, men nu vill de nå ut ännu bredare.

Svårt att klä i ord

– Ett problem kan vara att få gehör för sina nyvunna erfarenheter på hemmaplan och ett annat kan vara att alla lärare ännu inte haft tillfälle att gå någon pedagogisk kurs och diskussionerna blir ytligare eftersom man trots stor erfarenhet har svårt att klä den i ord, säger Anna Hedin.

– Vi vet att lärarna är väldigt tyng-

da idag och därför måste vi väva in det pedagogiska utvecklingsarbetet i de rutiner som redan finns. Pedagogiska programmet ska fungera som ett stöd. Lärarna ska utnyttja varandras idéer och kunskap och hjälpa varandra. Undervisningsarbetet kan genom detta förhoppningsvis upplevas som mindre tungt.

Jobbar i lärarlag

Sex institutioner har redan i höst börjat pröva verktygen, som från januari ska kunna användas av alla institutioner, som hjälp i arbetet med att ta fram en handlingsplan för 2010-2013 som ska presenteras i verksamhetsplanen för 2010.

– Det är fantastiskt att vi har de här diskussionsfrågorna, det underlättar verkligen, säger Margareta Emtner.

Ett begrepp som diskuteras är "studentaktivering". Studenterna lär sig bäst om de själva är aktiva, visar forskning. Men vad innebär det att aktivera studenter?

Detta kan göras på många olika

sätt, till exempel genom att jobba med "Supplemental Instruction". Då genomgår äldre kursare en kortare handledarutbildning, och hjälper sedan nya kursare att bearbeta problem som kvarstår efter föreläsningarna.

– Det har vi prövat och alla studenter på termin 1 anmälde sig. I en liten grupp är det lättare att ställa frågor och diskutera grundläggande begrepp, säger Karin Hellström.

Studenternas ansvar

Studenterna har en viktig roll, och ett ansvar, i det pedagogiska programmet. Därför finns frågor till studenterna också, till exempel: "Läser du kurslitteratur? Tar du egna initiativ? Tar du tillvara den stimulans att vara aktiv som lärarna ger?"

Ett urval av dessa frågor har sammanställts till en enkät och delats ut till samtliga studenter på sjukgymnastprogrammet för att kartlägga bland annat studenternas syn på sitt ansvar i undervisningen.

ANNICA HULTH

Pedagogiska programmet

Pedagogiska programmet börjar gälla 1 januari 2009. Institutionerna ska börja med att göra en självvärdering, och sedan göra prioriteringar för att närma sig målen i pedagogiska programmet. Detta ska resultera i en plan för genomförande under en treårsperiod, 2010-2013, vars resultat ska redovisas i verksamhetsplanen för 2010.

Verktyg på nätet

För att konkretisera pedagogiska programmet håller PU på att utveckla en "pedagogisk uppslagsbok" på nätet, där ett 70-tal ord förklaras närmare. Här kommer också att finnas olika verktyg, exempelvis för diskussioner, kartläggningar och prioriteringar. Till nästa sommar kommer verktyget att vara helt klart, men redan nu går det att nå på webbadress: <http://www.pu.uu.se/pe-wiki/>

Genusanalys av civilingenjörsprogram

Fler kvinnliga förebilder behövs inom civilingenjörsutbildningen. Det är en av slutsatserna i en genusanalys av tre civilingenjörsprogram vid Uppsala universitet.

Angströmlaboratoriet – studiemiljö för många blivande civilingenjörer.

Genusanalysen har gjorts vid civilingenjörsprogrammen i teknisk fysik, kemiteknik och system i teknik och samhälle. Det förstnämnda har mest manliga studenter, medan de två andra har mer jämn könsfördelning.

– Vi valde som metod att engagera studenterna själva som granskare. 15 studenter, åtta kvinnor och sju män, fick göra analysen, berättar Maria Orved från Teknat Samverkan (f d MOR-enheten) vid teknisk-naturvetenskapliga fakulteten.

Studenterna lade märke till mycket – allt ifrån hur stort talutrymme tjejer respektive killar fick, till bristen på kvinnliga förebilder. På Angströmlaboratoriet är t ex alla salar uppkallade efter kända manliga vetenskapsmän, och porträtten på väggarna föreställer också huvudsakligen män.

Ett konkret förslag som kom fram var att utbilda både studenter och lärare i genusfrågor.

– En stor vinst med projektet var studenternas egen ökade medvetenhet, som spred sig som ringar på vattnet, säger projektledaren Sara Woldegiorgis.

Projektet fick stöd från universitetets jämställdhetskommitté under 2007, och var ett av dem som presenterades på universitetets jämställdhetsdag nyligen.

ANNICA HULTH

Torgny Segerstedts 100-årsdag hedrades

Torgny Segerstedt är den svenska sociologins nestor och var också under 23 år rektor för Uppsala universitet. Hans 100-årsdag den 11 augusti högtidlighölls med kransnedläggning på graven vid Gamla kyrkogården i Uppsala.

– Torgny Segerstedts långa rektorsgärning präglades av vidsynt humanitet, sällsynt arbetsförmåga och initiativkraft, oräddhet och kunnighet. Hans insats är förblivande och kommer att inta en central plats vid kommande beskrivningar av universitetets hittills mest expansiva period, sade professor Martin H:son Holmdahl, en av Uppsala universitets tidigare rektorer, i sitt tal vid graven.

Han vittnade om Torgny Segerstedts stora arbetskapacitet, som kom att hålla i sig livet ut.

– Uppsala och dess universitet fick glädje av denna oerhörda arbetsinsats i 60 år från utnämningen som 30-åring till professor i filosofi 1938.

Torgny Segerstedt var rektor vid Uppsala universitet i 23 år, mellan 1955 och 1978. Han var också Sve-

Tidigare rektorn Martin H:son Holmdahl höll tal vid Torgny Segerstedts grav.

riges förste professor i sociologi vid landets första sociologiska institution, som skapades 1947 vid Uppsala universitet.

Läs hela talet på www.universen.uu.se eller kontakta Universens redaktion.

MOTION PÅ ARBETSTID

"Vi sparkar i forskningens tjänst". Så står det på de två sparkcyklarna som köpts in till avdelningen för systematisk biologi på EBC. Ett bra sätt att hålla sig i form på arbetstid, tycker Anneleen Kool och Åsa Kruys.

FOTO: ÅSA KRUY

– Nästan alla som vi träffar vill provköra dem och det finns många som tycker att det är väldigt smidigt att åka genom korridorerna, berättar doktoranden Anneleen Kool.

Kollegan Åsa Kruys (post dok) har monterat en ringklocka på sin sparkcykel, för att kunna varna folk när hon åker fort och ljudlöst genom korridorerna.

– Om man åker riktigt långa sträckor, som till herbariet eller biblioteket för oss, känner man det verkligen i lärmusklerna.

Både Åsa och Anneleen har barn på dagis som ska hämtas innan kl 16, så de har hittills inte hunnit med friskvård under arbetstid.

– Det känns ju som om man redan har alldeles för lite tid på jobbet. Sparkcyklingen gör att vi rör på oss och samtidigt sparar vi tid. Suveränt!

ANNICA HULTH

ÖPPEN FÖRELÄSNINGSSERIE ENFALD ELLER MÅNGFALD?

UNDER FYRA KVÄLLAR under hösten 2008 håller flera experter korta föredrag under temat "Enfald eller Mångfald?". Publiken får också chansen att ställa frågor till universitetets forskare och andra inbjudna experter.

Höstens föreläsningsserie handlar om biologisk mångfald, religiös mångfald och om den mångfald av kostråd och dieter som florerar. Dessutom har ett valextra arrangerats med anledning av presidentvalet i USA. Moderator är vetenskaps-

journalisten Jan-Olov Johansson.

Tre föredrag har redan varit och kan nu ses på webb-TV på www.uu.se.

Ett föredrag återstår: Den 24 november talar forskare i kostvetenskap och medicin samt Karin Bojs, journalist och vetenskapsredaktör på DN under rubriken "En statlig kostcirkel eller många kändisbantare – vem kan man lita på?"

Tid och plats: 24/11 kl 19-21 i Universitetshuset sal X. Fri entré.

FOTO: BERNE HERMANSON

Snart är det dags för Novemberfest på slottet, med bland andra Babben Larsson.

Babben Larsson underhåller på Novemberfesten

Den kända komikern Babben Larsson står för underhållningen på årets Novemberfest. Som vanligt äger festen rum på Slottet, och alla universitetets anställda är välkomna att delta. Men det gäller att boka biljetter i tid.

Årets Novemberfest är på slottet fredagen den 28 november kl 18.00. Kvällen börjar med

en fördrink, och därefter följer en tre-rätters supé. Sedan är det dans, till toner från Uppsalabandet Rezår.

Under middagen underhåller Babben Larsson.

Kostnaden är 250 kronor per person och anmälningar tas emot fram till måndagen den 17 november i mån av plats. Biljetterna brukar ta slut fort, eftersom platsantalet är begränsat i rikssalen.

ANMÄLAN

Anmäl hur många ni blir och namn, samt eventuella önskemål om placering och specialkost, till Inger Sandberg eller Eva Holmgren, tel: 471 17 06 eller 471 17 05, fax: 471 16 41. Betalning senast 21 november till Plusgiro 181342-7, Uppsala universitet, Akademiska fester.

BOSTAD

Uthyses

● Stor, central 5:a uthyses från januari 2009. Möblering kan diskuteras. Kontakta lisa-thillberg@hotmail.com.

● Möblerad lägenhet på 4 rok (87 kvm) i Salabacke uthyses för längre eller kortare period. Rök- och husdjursfri. Kontakta Per, 070-6554965

● Lägenhet i Eriksberg, 3 rok, 113 kvm, uthyses under ett år från mitten av januari eller 1 februari. Referenser krävs. Kontakta anneli.waara@uadm.uu.se.

● Uppsala Akademiförvaltning förvaltar ca 700 bostadslägen-

Många nya hedersdoktorer

Nu har nya hedersdoktorer utsetts vid alla fakulteter. Hedersdoktorerna kommer att få sina hattar och kransar vid vinterpromotionen i januari. Här är hela listan. (Se också www.uu.se/forskning)

Samhällsvetenskap

Professor Rachel E. Keen, University of Virginia, känd inom området kognitiv utveckling, professor Anne Murcott, Nottingham University, mat- och måltidsforskare inom området sociologi, och fil.mag. Bengt Johansson, föreståndare för Nationellt centrum för matematikutbildning vid Göteborgs universitet.

Medicin och farmaci

Guiseppe Bianchi, professor emeritus och världsledande njurforskare vid University Vita Salute i Milano och Geoffrey Tucker, apotekare och professor i klinisk farmakologi.

Teknik och naturvetenskap

Professor Lennart Bengtsson, meteorolog vid det europeiska vädercentret ECMWF och på Max Planck Institute of Meteorology i Tyskland, Ulf Smith, adjungerad professor emeritus vid institutionen för teknikvetenskaper på Ångströmlaboratoriet och John

De nya hedersdoktorerna promoveras i januari.

Ellis, professor i teoretisk fysik vid CERN.

Historisk-filosofiska

Martin Kemp, professor i konsthistoria vid Oxford University och internationellt ledande renässansforskare samt Janice Radway, professor i kommunikation/retorik och genusstudier vid Northwestern University School of Communication, USA.

Språkvetenskap

Ernst Håkon Jahr, framstående språkforskare och tidigare rektor vid universitetet i Agder, Norge.

Juridik

Martin Borgeke, hovrättslagman vid hovrätten över Skåne och Blekinge i Malmö samt

Esin Öricü, professor emerita vid universitetet i Glasgow Erasmus Universiteit, Rotterdam där hon har bidragit till utvecklingen av den komparativa rätten.

Teologi

Linda Woodhead, professor i religionsvetenskap vid Lancaster University och Norman Hjelm, förlagsredaktör från Pennsylvania, USA, som varit utgivare och redaktör för ett stort antal skrifter.

Utbildningsvetenskap

Monique de Saint Martin, professor/forskningsledare, vid École des Hautes Études en Sciences Sociales (EHESS) i Paris, med specialområdet utbildningssociologi och eliternas sociologi.

PHOTO: TOMMY WESTBERG

Margareta Emtner and Karin Hellström and the other teachers at the Physiotherapy Programme.

MEETINGS INSPIRE BETTER TEACHING

THE PHYSIOTHERAPY

program is one of six units that are testing various tools for implementing the University's new program for teaching and learning this autumn. Through frequent meetings and discussions within the team of teachers, they are seeking to improve

their teaching, based on their own priorities. The program for teaching and learning will take effect on January 1, 2009. Departments are to start by carrying out a self-evaluation, with the help of tools created by the Office for Development of Teaching and Learning (PU).

NEW UNIVERSITY PREMISES UNDER CONSTRUCTION

CONSTRUCTION PROJECTS

are underway throughout Uppsala, and the University has also started several. At the Blåsenhus campus, buildings are in progress for teacher training, education, and psychology. Recently the ground was broken for the new exercise facility on the same campus. At EBC modern new laboratory facilities are being built. And at BMC work has started on the third stage of renovation and reconstruction for new activities. The result will be a more connected University strip – from Ångström to Ekonomikum – about three kilometers long and one

PHOTO: MARGARETA ÖBERG

Blåsenhus - under construction.

and a half kilometers wide, with the Blåsenhus campus in the middle.

HUNDREDS OF NEW COMPANIES – AN EXCELLENT RESULT

WAVE ENERGY, new materials, solar cells, cancer vaccine, robots, smart windows, machine translation, 3D optics, PET technology, micromotors... These are some examples of activities and products that have grown out of University research. In the last ten years a hundred new companies have

been created from research at Uppsala University. To make this known to the public, the University has marketed itself in a profile advertisement in several daily newspapers. The ad will be followed up with more in-depth information on the Web, among other places. www.uu.se

DINOSAURS – IN ENGLISH

ON SUNDAY, NOVEMBER

16, the Museum of Evolution will present a whole day for English-speaking residents of Uppsala. The program includes stories for children, a flashlight walk among dinosaurs, and a lecture by Per Ahlberg, professor at the Department of Physiology and Developmental Biology. The event is arranged by "Everything in English" together

with the Museum of Evolution. www.evolutionsmuseet.uu.se

PÅ GÅNG

28/10 – 9/12: Vill du se en stjärna? Visningar av stjärnhimlen stjärnklara tisdagkvällar, kl 19 och 20 vid Gamla astronomiska observatoriet i Observatoriparken, Kyrkogårdsgatan. Kostnad: 30 kr per person över 6 år. Biljetter köps på plats, det går tyvärr inte att förboka. www.astro.uu.se

2/11: Fri entré på Museum Gustavianum kl 13–15. Möt Mr Såpbubbla. Göran Rämme visar och berättar senaste nytt på såpbubblfronten. Prova-på-experiment och upplev hur det är att befinna sig i en såpbubbla.

4/11: Tisdagslunch vid Centrum för genusvetenskap kl 12–13. Sohl, Lena, doktorand i sociolo-

gi, Uppsala universitet: The only way is up? Kvinnors klassresor i dagens Sverige.

9/11: Museidagen: Ett nytt museum – Myntkabinettet. I Universitetshuset, lätt tillgängligt på baksidan, finns Uppsalas nyaste museum – Myntkabinettet. Följ med på guidade visningar kl 13 och 14. Fri entré.

12/11: It-säkerhet. Lunchseminarium vid Uppsala Learning lab med Veronika Berglund och Torbjörn Wictorin från universitetets grupp för informationssäkerhet, kl 12.30–14, Kyrkogårdsgatan 2C. Anmälan: info@ull.uu.se

11/11: Konst och läkekonst:

Om Ernest Hemingway kl 19 i Rudbecksalen, Rudbecklaboratoriet. Håkan Westling, professor och tidigare rektor vid Lunds universitet medverkar.

13/11: Merete Mazzarella: "Mitt Amerika" kl 18:15 i Geijersalen, Engelska Parken. Som ett led i firandet av 40-årsjubileet av professuren i amerikansk litteratur ordnar Engelska institutionen vid Uppsala universitet en serie föreläsningar under hösten 2008 på temat "Mitt Amerika".

14/11: Professorsinstallation kl 15 i Universitetsaulan. Veckan före installationen föreläser professorerna i universitetshuset. Se program: www.uu.se

14/11: Hur du lyckas med företagssamarbeten, föredrag av Sture Hogmark kl 12–13 i Polhemssalen, Ångströmlaboratoriet. Del av: ÅMAs Lunchevenemang Anmälan senast 7 nov till annika.olsen@uuinnovation.uu.se.

19/11: Universitetets likabehandlingsarbete - seminarium för anställda kl 12-14 i Universitetshuset, sal X, om vad jämlikhet och likabehandling är och hur universitetet arbetar med dessa frågor. Anmälan: arbetsmiljo@uadm.uu.se

18/11: BIO-Ångström 2008, konferens om ny diagnostik, behov, efterfrågan och tekniska lösningar. Arrangeras av Uppsala Bio vid Ångströmlaboratoriet.

FOTO: STAFFAN CLAESON

Hilpi Rautelin forskar om helicobacter, en magsårsbakterie som upptäcktes så sent som på 80-talet.

Namn: Hilpi Rautelin

Ålder: 47 år

Titel: Professor och överläkare i klinisk bakteriologi.

Familj:

Man och två vuxna döttrar.

Favoritteveprogram:

Har ingen teve ännu.

Senast lästa bok:

Stieg Larssons deckartriologi.

Hur håller du dig i form:

Promenerar till jobbet – det finns många backar i Uppsala!

Okänd talang: Inga okända talanger, men jag sjunger i kör – och jag har förstått att det finns många körer att välja på här!

Nystart för färgstark professor

Bakterieforskare – se hit! En ny professor i klinisk bakteriologi har kommit till stan. Hennes forskningsgrupp blev kvar i Helsingfors och nu är hon i full färd med att bygga upp en ny. Hilpi Rautelin är en av alla nya professorer som installeras den 14 november.

ÄN HAR HON BARA hunnit vara professor i drygt en månad. Men Hilpi Rautelin har redan satt sin prägel på tjänsterummet två trappor upp i den röda tegelbyggnaden på Dag Hammarskjöldsgatan.

När det gäller färger har hon vissa preferenser. Skrivbordsstolen är orange, tidskriftshållarna likaså. I hallen hänger två orange jackor – och samma färg pryder Hilpis glasögon, skjorta och skor.

– Man behöver inte vara grå för att man är professor. Jag har gillat orange i tio år nu och har inte tröttnat än. Det är en så energisk färg! utbrister hon.

Efter många års forskning i Helsingfors har hon nu sökt sig till nya utmaningar. Rummen intill hennes står ännu tomma i väntan på nya doktorander och forskare. Hon ser fram emot att bygga upp en ny forskargrupp.

– Det verkar finnas så många kunniga personer här, så det ska inte bli några problem. Jag hoppas

att jag kan bidra till att fler läkare här i Uppsala blir intresserade av forskning och kanske till och med specialiserar sig på bakteriologi.

Det är trevligt med akademiska traditioner – utan att det för den skull behöver bli stelt. Jag föredrar frack framför ylletroja!

Lömska tarmbakterier

Hilpis specialitet är campylobacter, dessa lömska tarmbakterier som orsakar diarréer och andra magproblem. Hon fastnade för dem redan som student. Forskningen ledde till disputation och utveckling av ett diagnostiskt test som fortfarande är i bruk i Helsingfors.

1983 var hon på konferens i Bryssel och fick upp ögonen för en ny, hittills okänd bakterie. Den unga forskaren Barry Marshall berättade entusiastiskt om sina fynd av bakterier på magslemhinnan.

Åhörarna var skeptiska, men Hilpi tyckte att det var spännande och började själv forska om helicobacter. Motståndet minskade med tiden och år 2005 fick Barry Marshall tillsammans med Robin Warren Nobelpriset för sin upptäckt av helicobacter pylori,

som kan orsaka magsår och har flera följsjukdomar.

– Det var spännande för mig som ung forskare att få följa hela historien, från det första motståndet, till att forskningen blev erkänd över hela världen och fram till Nobelpriset. Det visar att forskarvärlden inte alltid är öppen för nya idéer.

Simning en riskfaktor

Förutom helicobacter är Hilpi fortfarande intresserad av campylobacter, som är den vanligaste skadliga bakterie som infekterar tarmen. Om man simmar ute på sommaren löper man viss risk att smittas. Bakterien kan också finnas i dåligt tillagad kyckling och i brunnsvatten.

– Den klart största risken är att man reser utomlands. I Finland har 70–80 procent importerat infektionen, säger Hilpi.

Hon hoppas på nya infallsvinklar nu när hon bytt både universitet och land, och tänker fortsätta samarbetet med sin gamla forskargrupp i Helsingfors.

Familjen finns också kvar i Finland än så länge, men kommer förstås hit i november för att vara med vid professorsinstallationen. Den ser hon fram emot.

– Jag tycker att det är trevligt med akademiska traditioner – utan att det för den skull behöver bli stelt. Jag föredrar frack framför ylletroja!

ANNICA HULTH